

Factsheet contant geld

Mei 2022

Cash als witwasdreiging

Contant geld is een wettig betaalmiddel. Het is anoniem en tastbaar en mensen kunnen erop terugvallen bij een pinstoring. Bovendien zijn er groepen mensen afhankelijk van.¹ Daar staat tegenover dat cash geld gepaard gaat met fysieke veiligheidsrisico's en met fraudegevoeligheid. Uit opsporingsonderzoeken leren we dat er in de criminaliteit veel cash geld omgaat. Dit komt door de anonimiteit ervan. Dat maakt het voor criminelen een gebruiksvriendelijk betaalmiddel om wit te wassen. Uit de Nederlandse [National Risk Assessment](#) uit 2020 volgt dat witwassen via contant geld in de categorie 'grootste witwasdreigingen' valt.

Logistiek voordeel van grote coupures

Het verplaatsen van geld speelt vaak een rol in witwasconstructies. Dit geldt ook voor contant geld. Om het cash geld te kunnen verplaatsen, is het handig om een zo laag mogelijk volume en gewicht te hebben. Hoe groter de coupures, hoe makkelijker het is om het geld te verplaatsen/ te vervoeren. Ter illustratie: een miljoen euro weegt in biljetten van 100 euro ongeveer tien kilo en in biljetten van 500 euro ongeveer slechts twee kilo. Dus hoe groter de coupures, hoe interessanter voor criminelen.

Witwasrisico van 500 euro biljetten

Hoge coupures dragen bij aan de dreiging van witwassen via contant geld.² In de [rechtspraak](#) is vastgesteld dat het een feit van algemene bekendheid is dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in doorgaans grote coupures. Het aantreffen van 500 euro biljetten wordt in de rechtspraak gezien als indicator voor witwassen. Het risico dat je met witwassen te maken hebt bij het gebruik van een 500 eurobiljet, is dus groot. Coupures van 500 worden bijna uitsluitend gebruikt in het criminele circuit. In het legale economische verkeer kan er vrijwel niet mee worden betaald. Dit geldt ook voor bankbiljetten van 100 en 200 euro, die bij de meeste toonbanken worden geweigerd.³

¹ Dit zijn veelal mensen met een beperking, senioren, mensen in schuldhulpverlening en mensen zonder betaalrekening. Rapport De toekomst van de chartale infrastructuur in Nederland, juni 2021, p. 6.

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/07/03/cahier-national-risk-assessment-witwassen>

³ <https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht/sectoren/wisselinstellingen/integriteitstoezicht/qa-s-wisselinstellingen/eurowisseltransacties/>

Minder cash

Sowieso wordt er in Nederland steeds minder afgerekend met contant geld. Cashloos betalen is bovendien toegenomen door de covid-pandemie.⁴ Zo is contactloos betalen inmiddels heel gebruikelijk en is het gebruik van digitale wallets toegenomen. Niettemin moet contant geld blijven functioneren als wettig betaalmiddel, ook als steeds meer elektronisch wordt betaald.⁵ Poortwachters op grond van de Wwft vervullen daarbij een belangrijke rol door witwassen te voorkomen zonder categoriaal bepaalde klantgroepen uit te sluiten. Er dient een afweging te worden gemaakt van de risico's van de individuele klant.

Uitgifte 500 euro biljetten

Vanwege de rol van het 500 euro biljet in de bevordering van illegale activiteiten heeft de Europese Centrale bank (ECB) besloten om de uitgifte van het biljet stop te zetten. De ECB heeft destijds aangegeven dat het 500 euro biljet wettig betaalmiddel is en altijd zijn waarde zal behouden. Sinds april 2019 worden er door centrale banken in Europa geen 500 euro biljetten meer uitgegeven. Het biljet kan in Nederland enkel nog ingewisseld worden door ermee te betalen, het biljet te storten bij de bank of door het om te wisselen bij de centrale bank. Het biljet blijft dus nog in roulatie. Hoewel het aantal biljetten is gedaald sinds de uitgifte is stopgezet, is de daling relatief klein. Zo waren er in april 2019 ongeveer 506 miljoen biljetten in omloop. In september 2021 waren dit ongeveer nog 381 miljoen biljetten.⁶ Dat betekent een daling van ongeveer 125 miljoen biljetten in bijna 2,5 jaar tijd.

Acceptatie 500 euro biljetten

Nederland heeft samen met België, Frankrijk, Italië en Spanje bij de Europese Commissie gepleit voor uitfasering van het 500 eurobiljet om daarmee uitvoering te geven aan de actie uit het plan van aanpak witwassen om in EU-verband te pleiten voor afschaffing van het 500 eurobiljet.⁷ Zolang het 500 euro biljet niet is afgeschaft en nog in omloop is, kan het gebruik ervan binnen Nederland alleen worden verminderd door afspraken van private partijen. Daarom is via de Taskforce 500-eurobiljet de acceptatie van het 500 eurobiljet ontmoedigd in de sectoren waar de witwasrisico's hoog zijn en/of het biljet nog relatief veel gebruikt wordt. Zo heeft BOVAG zijn leden geadviseerd om geen 500 euro biljetten meer aan te nemen.⁸

⁴ https://www.ecb.europa.eu/euro/20_years_of_euro/html/index.nl.html

⁵ Convenant contant geld, 7 april 2022, <https://www.dnb.nl/media/pu4h320c/convenant-contant-geld-april-2022.pdf>

⁶ Raadpleeg de website van de ECB voor de meest actuele cijfers:

https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/banknotes+coins/circulation/html/index.en.html

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/09/20/aanbiedingsbrief-non-paper-eu-brede-limiet-contante-betalingen-en-500-eurobiljet>

⁸ <https://mijn.bovag.nl/actueel/nieuws/2021/juni/bovag-ontraadt-acceptatie-500-eurobiljetten>

Ook banken ontmoedigen het gebruik van hoge coupures. Zo is bij sommige banken het storten van 200 en 500 euro biljetten duurder geworden vanwege de kosten voor het doen van nader onderzoek naar de herkomst ervan.⁹

Omwisselen contant geld

Het wisselen van kleine coupures naar grote coupures en vice versa brengt een verhoogd risico op het faciliteren van witwassen met zich mee. Daarom moeten wisselinstellingen bij contante geldwisseltransacties van bankbiljetten van euro naar euro cliënten identificeren en verifiëren op grond van de Wwft. Cliëntenonderzoek is verplicht bij een incidentele wisseltransactie vanaf € 15.000 of bij twee of meer transacties waartussen een verband bestaat met een gezamenlijke waarde van ten minste € 15.000.

Cashlimiet

In Nederland geldt thans een *meldplicht bij FIU-Nederland voor cashbetalingen boven de €10.000 waarbij er aanleiding is om te veronderstellen dat de transactie verband kan houden met witwassen voor verkopers van goederen*. Het kabinet wil een verbod op contante betalingen vanaf € 3.000,-. Dit verbod moet gaan gelden voor handelaren en alle verkopers van goederen. Voor een grens van € 3.000 was bij andere EU-lidstaten niet voldoende draagvlak. Daarom pleiten de landen voor een EU-brede limiet van € 5.000 voor contante betalingen met ruimte voor lidstaten om nationaal een lagere limiet te stellen. De cashlimiet is nog niet ingevoerd. Zodra de cashlimiet is ingevoerd mogen winkeliers cash boven de limiet niet meer accepteren.¹⁰

Cash in andere Europese landen

Contant geld wordt veel gebruikt in de zuidelijke landen van de Eurozone en in Duitsland, Oostenrijk en Slovenië. Landen waar contant geld het minst wordt gebruikt zijn Nederland, Estland en Finland.¹¹

⁹ Zo vraagt de Rabobank € 5 euro per gestort 500 euro biljet

(<https://www.rabobank.nl/bedrijven/service/betalen-en-ontvangen/veilig-gebruik-contant-geld>)

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/09/20/aanbiedingsbrief-non-paper-eu-brede-limiet-contante-betalingen-en-500-eurobiljet>

¹¹ Blijkt uit een uitgevoerd onderzoek in 2016,
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op201.nl.pdf>

Witwastypologieën en indicatoren

- Bij grote hoeveelheden cash in diverse valuta: het is een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in diverse valuta.
- Geldbedragen van behoorlijke omvang, in contante coupures, die niet terug zijn te vinden in (officiële) boeken van en evenmin kunnen worden verantwoord met stukken van reguliere handelsactiviteiten.
- Voorhanden hebben van grote hoeveelheden contant geld, zonder noodzaak daartoe op grond van bedrijf of beroep.
- Bovendien is het een feit van algemene bekendheid dat coupures van € 500 bijna uitsluitend worden gebruikt in het criminele circuit ([ECLI:NL:GHAMS:2020:3294](#))
- ‘De rechtbank acht het een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in doorgaans grote coupures, terwijl coupures van € 100,- en € 500,- in het normale Nederlandse betalingsverkeer maar zelden worden gebruikt.’ ([ECLI:NL:RBAMS:2019:4153](#))
- Bovendien gaat criminaliteit veelal gepaard met grote hoeveelheden contant geld in diverse, vaak grote coupures terwijl coupures van € 500,- en € 200,- in het normale betalingsverkeer in bijvoorbeeld een cafébedrijf een zeldzaamheid zijn.’ (GH Arnhem-Leeuwarden 31-12-2014, niet gepubliceerd maar wordt geciteerd in conclusie PG in ([ECLI:NL:PHR:2016:821](#)))
- De rechtbank acht het een feit van algemene bekendheid dat het voorhanden hebben van grote contante geldbedragen door privé personen hoogst ongebruikelijk is vanwege het risico van onder meer diefstal, waarbij het geld niet is verzekerd. ([ECLI:NL:RBMNE:2015:1838](#))
- Het is een feit van algemene bekendheid dat de handel in verdovende middelen winsten in contant geld genereert en dat in het drugscircuit, en ook in de wietteelt en wiethandel grote bedragen omgaan. ([ECLI:NL:HR:2019:1137](#))
- Het is een feit van algemene bekendheid dat partijen gestolen goederen contant verder worden verhandeld, veelal tegen een significant lagere prijs dan de normale inkoopprijs in het economisch verkeer. ([ECLI:NL:RBSHE:2012:BX6681](#))
- Het is een feit van algemene bekendheid dat diverse vormen van criminaliteit, waaronder het bezit van harddrugs, gepaard gaan met de aanwezigheid van grote hoeveelheden contant geld. ([ECLI:NL:GHAMS:2018:1972](#))

- Het is een feit van algemene bekendheid dat grote bedragen aan genoten contanten moeten worden verantwoord in de belastingaangifte, ook als het gaat om inkomsten uit criminele activiteiten. ([ECLI:NL:RBGEL:2019:2168](#))
- Het in een kledingkast bewaren van grote hoeveelheden chartaal geld is zeer ongebruikelijk, onder meer vanwege de veiligheidsrisico's. Crimineel geld maakt het kennelijk de moeite waard dat risico te lopen. ([ECLI:NL:RBOVE:2015:2282](#))
- Het is een feit van algemene bekendheid dat het voorhanden hebben van zoveel contant geld in woning of auto grote risico's meebrengt en bovendien hoogst ongebruikelijk is in het geval dat geld op legale wijze is verkregen. ([ECLI:NL:GHLEE:2011:BR5801](#))

Leensom komt in contanten

- Contant geld ontvangen uit landen met een goed ontwikkeld financieel stelsel (als veilig en goedkoop alternatief voor geldtransporten)
- Geen, onvolledige of (deels) onjuiste verklaringen voor de herkomst van het contante geld
- 'Smurfen': kleinere kasstortingen gedurende een relatief korte periode om een melding door de bank te voorkomen

Vervoeren cash

- Het is een feit van algemene bekendheid dat het fysiek vervoeren van grote bedragen in contanten een aanzienlijk veiligheidsrisico met zich meebrengt. ([ECLI:NL:GHSHE:2015:1181](#))
- Het is van algemene bekendheid dat de luchthaven Schiphol niet zelden wordt gebruikt voor de in-, uit- of doorvoer van voorwerpen (waaronder grote contante geldbedragen), die onmiddellijk of middellijk afkomstig zijn uit misdrijf. ([ECLI:NL:GHAMS:2013:BZ8274](#))
- De wijze van transport en het negeren van de aangifteverplichting zijn naar het oordeel van het hof typologieën die duiden op de uitvoerhandelingen van geld dat door misdrijf is verkregen. ([ECLI:NL:GHAMS:2008:BD7281](#))
- Na aanhouding van verdachte en inbeslagname van een groot contant geldbedrag is niet gebleken dat iemand het geld heeft opgeëist. ([ECLI:NL:RBOVE:2018:1637](#))
- Hoge transportkosten vergeleken met voor de hand liggende alternatieven.

Onroerend goed

- Het is een feit van algemene bekendheid dat betalingen betreffende onroerend goedtransacties niet contant worden gedaan, maar via bankrekeningen verlopen. ([ECLI:NL:RBMNE:2015:986](#))
- Het is een feit van algemene bekendheid dat de verhuur van woningen aan buitenlanders voor korte perioden, waarbij wordt betaald met grote contante geldbedragen, met diverse vormen van criminaliteit gepaard kan gaan. ([ECLI:NL:RBAMS:2015:714](#))

Virtuele valuta

- Grote contante geldopnames van de bankrekening kort nadat geld ontvangen is van cryptovaluta 'exchanges'.
- Aankoop virtuele valuta met contant geld.